

15.Kulishov S. Visual Semiotics as Cognitive Basis for Mathematical Modeling of Personal Psychological Characteristics. 12th Conference Of the LAVS-AISV Visual semiotics goes cognitive – Le tournant cognitive de la semiotique visuelle – El giro cognitive de la semiotica visual; August 22 to 24, 2019, Centre for language and literature, Lund University; Sweden; Lund: ReseachGate, PPT presentation (DOI: 10.13140/RG.2.2.11740.95360)

УДК 378:616-053.2

Ладанівська І.Ю.

**Львівський національний університет імені Івана Франка
ОНЛАЙН НАВЧАННЯ В УМОВАХ COVID-19 КАРАНТИНУ: НОВІ
ЗАВДАННЯ – СТАРІ ПРИНЦИПИ**

У статті презентовано проблему підготовки викладачів вищих навчальних закладів до професійної діяльності в умовах онлайн навчання, зумовленого поширенням коронавірусної інфекції у всьому світі та карантинними правилами. Автор звертається до публікацій 10-15 річної давності, наголошуючи на їх актуальності відповідно до освітніх вимог сьогодення, зокрема робиться наголос на організації навчального процесу у вищих навчальних закладах на засадах конструктивізму і принципів навчання у співпраці.

Ключові слова: COVID-19 карантин, онлайн навчання, конструктивізм, навчання у співпраці, педагогічна система

The article presents the problem of teachers of higher educational institutions preparation for professional activity under the conditions of online studies caused by the spread of coronavirus infection around the world and quarantine rules. The author refers to publications of 10-15 years old, emphasizing their relevance in accordance with the educational requirements of today, in particular, the emphasis is put on the organization of the educational process in higher education on the basis of constructivism and the principles of collaborative learning.

Keywords: COVID-19 quarantine, online studies, constructivism, collaborative learning, pedagogical system

В статье представлена проблема подготовки преподавателей вузов к профессиональной деятельности в условиях онлайн обучения, обусловленного распространением коронавирусной инфекции во всем мире и карантинными правилами. Автор обращается к публикациям 10-15 летней давности, подчеркивая их актуальность в соответствии с образовательными требованиями современности, в частности делается упор на организации учебного процесса в высших учебных заведениях на основе конструктивизма и принципов обучения в сотрудничестве.

Ключевые слова: COVID-19 карантин, онлайн обучение, конструктивизм, обучение в сотрудничестве, педагогическая система

Постановка проблеми. 2020 рік увійде в історію сучасної цивілізації як період кардинального переосмислення розвитку нашої планети і специфіки функціонування її жителів, як усіх разом, так і кожного зокрема. Пандемія, спровокована вірусним захворюванням, що отримало назву COVID-19, продемонструвала цілковиту неготовність людства до подібних явищ, певну розгубленість суспільства на усіх рівнях: загальносвітовому, державному, регіональному, місцевому, і навіть на рівні найменших структурних елементів

суспільства – сім'ї та кожного індивіда. Стрімке поширення COVID-19 завдало нищівного удару практично по всіх сферах суспільного життя і галузях економіки. Освітні інституції не склали винятку у загальній картині наслідків пандемії.

Попри намагання адміністрацій вищих і середніх навчальних закладів створити певні умови для продовження освітнього процесу (до прикладу, дирекція окремих загальноосвітніх шкіл придбала програмне забезпечення на кшталт освітніх платформ, онлайн ресурсів для оцінювання навчальних досягнень учнів, для навчальної взаємодії вчителя та учнів; подібна, а подекуди й краща тенденція спостерігалася у значній кількості ЗВО), навчання практично зупинилося на досить тривалий час. Ближче до завершення навчального 2019-2020 року поодинокі сміливці-педагоги з власної ініціативи та в екстреному режимі робили спроби реалізації навчальних завдань у дистанційному форматі.

Такий досвід освітньої діяльності учасників навчального процесу (як педагогів, так і учнів) чітко засвідчив неготовність українських освітян до ефективного функціонування й надання належних освітніх послуг в умовах, що унеможливають безпечно проведення навчання в очному форматі, або в умовах часткової трансформації навчальної діяльності в дистанційний режим. Якщо викладачі вищих навчальних закладів можуть більше апелювати до самостійного опанування студентами програмного матеріалу навчальних дисциплін, то вчителі середніх загальноосвітніх навчальних закладів повинні абсолютно по-новому переорієнтувати свою професійну діяльність з метою належного засвоєння учнями навчального матеріалу і підготовки їх до складання іспитів ЗНО (зовнішнього незалежного оцінювання).

Більше того, як свідчать прогнози провідних фахівців у галузі медицини, соціологів, психологів, людство вже не може повернутися до звичного перед поширенням згаданого вірусу способу співіснування, що зумовить необхідність максимально можливого зменшення ймовірності перебування значної кількості осіб в одному приміщенні, що потребуватиме переведення значної частини освітніх послуг в онлайн формат. Це, у свою чергу, вимагатиме відповідної підготовленості учителів до надання такого типу освітніх послуг. До здійснення такої професійної діяльності, нажаль, українські педагоги не готові. Відповідно, *мету статті* вбачаємо в аналізі ситуації із організацією онлайн навчання у вищих навчальних закладах України, а також пошук оптимальних шляхів покращення й інтенсифікації цього процесу, звернувшись до наукових публікацій, які довели дієвість окремих педагогічних заходів.

Виклад основного змісту статті. Виникає запитання: чому неефективним виявився навчальний процес (як свідчать найсвіжіші публікації, у яких наводиться сумна статистика щодо кількості незадоволених ходом навчального процесу студентів, учнів, їхніх батьків [5], теоретичні основи якого вже більше тридцяти років як обґрунтовані, а також розроблені численні методичні рекомендації щодо дистанційного навчання фахівців різних спеціальностей? Відповідь, очевидно, можна поєднати зі специфікою і відмінностями до-COVID-19 дистанційного навчання (яке було альтернативною формою навчання, формою на вибір викладача і студентів) і COVID-19 дистанційного навчання (яке можна охарактеризувати як обов'язкову і єдину, безальтернативну форму навчання, яка «змушує» викладачів і студентів досягати навчальних цілей шляхом організації навчального процесу онлайн, не залишаючи інших «недистанційних» можливостей).

З іншого боку, можна також помітити, що із сучасного дистанційного

COVID-19 навчання чомусь зникла його приваблива донедавна основа – конструктивізм як методологічний підхід до побудови онлайн курсів і співпраця як основний принцип навчальної взаємодії. Адже ще у 2003 році Comeaux & McKenna-Byington стверджували, що інтерактивні технології, такі як веб-орієнтована технологія, розширює можливості співпраці і конструювання знань тих, хто навчається [4], бо власне під час групових дискусій (синхронних чи асинхронних) завдяки соціальній взаємодії студенти розвивають ефективні когнітивні навчальні стратегії, і саме це є основним видом освітньої діяльності навчання у співпраці. Саме такі стратегії сприяють прийняттю підходу до навчання, спрямованого на здобуття глибинних знань, який продемонстрував свою ефективність, про що свідчать наукові публікації [7].

У процесі комп'ютерно-опосередкованого навчання у співпраці, на думку науковців, студенти повинні бути зацікавлені обміном ідей, перспективних думок щодо використання набутих знань, ділитися набутим досвідом для вирішення проблемних завдань [6, с. 498].

Навчання у співпраці у комп'ютерно-опосередкованому освітньому середовищі розуміють як соціальну взаємодію спільноти студентів і викладачів, у якій члени спільноти здобувають і діляться досвідом і знаннями з опорою на педагогічних принципах конструктивізму, які передбачають переконання у тому, що студенти навчаються і самі конструюють свої знання за допомогою групової взаємодії [10], тобто розуміння сутності, специфіки засвоюваного матеріалу формується за допомогою взаємодії з іншими [9], яка задіює метакогнітивні процеси, рефлексію навчальних зусиль і досягнень, а також виконання завдань на основі вирішення проблемних ситуацій [8]. Успіх такого навчального процесу, на думку вчених, досягається завдяки активності студентів, яка є вищою у процесі конструювання знань ними самими, у порівнянні із моделлю пасивного засвоєння знань у процесі слухання лекцій викладачів [12].

Окрім того, вченими доведено, що інтенсивність участі студентів в обміні навчальною інформацією у груповій освітній взаємодії є набагато вища, ніж у процесі традиційного, так званого контактного навчання [1]. У науковій літературі можна також знайти підтвердження того, що онлайн співпраця в навчанні (зокрема асинхронні дискусії) підвищують результативність навчання [11].

Нажаль, усі зазначені вище педагогічні принципи ігноруються викладачами у сучасних умовах COVID-19 зумовленого онлайн навчання. Маючи у своєму арсеналі набагато більше можливостей щодо онлайн навчальних ресурсів (у порівнянні із періодом 10-15 років тому) викладачі здебільшого намагаються змодельовати традиційну модель контактного навчання шляхом простого переведення методик, методів, засобів навчання в електронний формат, не змінюючи методологічних підходів, не враховуючи специфіки навчального процесу онлайн, і попередніх наукових здобутків у сфері онлайн (дистанційного) навчання.

Відповідно, вважаємо, що адміністраціям вищих навчальних закладів потрібно належним чином організувати підготовку як викладачів, так і студентів до роботи в онлайн навчальному середовищі, наголошуючи у ході такої підготовки не лише на технічній стороні організації навчального процесу, але, в першу чергу, на методологічних основах конструктивізму і навчання у співпраці. Власне на цьому акцентує свою увагу Chason [2, с. 1], зазначаючи, що ефективна підготовка викладачів вищих навчальних закладів до професійної діяльності у веб-

орієнтованому навчальному середовищі вимагає серйозних зусиль не лише персоналу технічного відділу університетів, але й тих, хто буде використовувати технічні засоби й інформаційно-комунікаційні технології у навчанні студентів. Зазначений вище автор публікацій пропонує детальний опис структури процесу такої підготовки, який є не лише технологізований зовні, а глибоко педагогічно орієнтований, тобто такий, що передбачає кардинальне переосмислення викладачами сутності навчального процесу з урахуванням можливостей комунікаційних технологій онлайн навчання і взаємодії у спільнотах тих, хто навчається.

Collins, M. та Berge Z. [3], у свою чергу, у такій структурі пропонують комплекс навчальних завдань, які демонструють зміну освітніх ролей викладачів у напрямку студентоцентрованого конструктивіського підходу, тобто перехід від так званих «ораторів» і лекторів, дизайнерів змісту навчання й обсягу знань студентів до консультантів, провайдерів навчальних ресурсів, дизайнерів навчального процесу, які демонструють можливі моделі такої організації, але далі дають можливість студентам самостійно конструювати навчальні траєкторії відповідно до презентованих викладачами перспектив; з іншого боку, передбачається у таких завданнях і зміна ролей студентів від забезпечувачів відповідей на запитання викладачів до тих, хто здатний зробити виклик експертам у своїх сферах. Водночас, як викладачі, так і студенти повинні у такому навчальному середовищі відчувати себе членом єдиної команди, в якій до завдань викладачів також належить забезпечення різноаспектної системи оцінювання навчальних досягнень студентів, співстворення навчального простору, переосмислення структури взаємовідносин викладачів і студентів.

Отже, актуальність підготовки майбутнього вчителя (зокрема вчителя іноземних мов, професійна діяльність якого передбачає значну частину навчальної взаємодії у формі аудіо-візуальної комунікації з учнями з метою формування в них іншомовної комунікативної компетентності; відповідно, організація такої комунікації за умов змішаного навчання вимагає особливої підготовки) до професійної діяльності є, на нашу думку, очевидною та беззаперечною. Саме тому у наших наступних наукових пошуках зробимо спробу теоретичного обґрунтування педагогічної системи такої підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Angeli, C., Valanides, N., & Bonk, C. (2003). Communication in a web-based conferencing system: The quality of computermediated interactions. *British Journal of Educational Technology* 34(1), 31–43.
2. Chacon, F. Transforming Classroom Professors into Virtual Class Mentors, 2001. Електронний ресурс. Режим доступу (26.10.2020): http://www.unesco.org/iau/tfit_denmark-chacon.html
3. Collins, M., and Berge, Z.L. Introduction to Volume Two. In: Berge, Z.L. and Collins, M.P. (Eds.), *Computer Mediated Communication and the On-Line Classroom*, Vol. 2: 1–10. Cresskill, NJ: Hampton Press, 1995.
4. Comeaux, P., & McKenna-Byington, E. (2003). Computer-mediated communication in online and conventional classroom: Some implications for instructional design and professional development programmes. *Innovations in Education and Teaching International*, 40(4), 348–355.
5. COVID-19. The Future of Learning. A College Pulse and Charles Koch Foundation

Study. Online publication. Last accessed: 26.10.2020:
https://marketplace.collegepulse.com/img/covid19oncampus_ckf_cp_final.pdf

6. Dewiyanti, S., Brand-Gruwel, S., Jochems, W., & Broers, N. J. (2007). Students' experiences with collaborative learning in asynchronous computer-supported collaborative learning environments. *Computers in Human Behavior*, 23, 496–514.
7. Garrison, D. R., & Cleveland-Innes, M. (2005). Facilitating cognitive presence in online learning: Interaction is not enough. *The American Journal of Distance Education*, 19(3), 133–148.
8. Jonassen, D. H., & Kwon, H. I. (2001). Communication patterns in computer-mediated and face-to-face group problem solving. *Educational Technology Research & Development*, 49, 35–51.
9. Law, N., & Wong, E. (2003). Developmental trajectory in knowledge building: An investigation. In Wasson B., Ludvigsen, S., & Hoppe U. (Eds.), *Designing for change in networked learning environments* (pp. 57–66). Dordrecht, The Netherlands: Kluwer.
10. Puntambekar, S. (2006). Analyzing collaborative interactions: Divergence, shared understanding and construction of knowledge. *Computers & Education*, 47, 332–351.
11. Young, A. (2008). Structuring asynchronous discussions to incorporate learning principles in an online class: One professor's course analysis, *MERLOT Journal of Online Learning and Teaching*, 4(2), 218–224.
12. Zhu, C. (2012). Student Satisfaction, Performance, and Knowledge Construction in Online Collaborative Learning. *Educational Technology & Society*, 15 (1), 127–136.

УДК 378.241

Лесний В.В., Лесна А.С.

**Харківський національний медичний університет
ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В
МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ**

Метою даної роботи було проаналізувати особливості дистанційного навчання (ДН) студентів на клінічній кафедрі. Для виявлення переваг та недоліків ДН було проведено анонімне анкетування на платформі Moodle серед 56 студентів VI року навчання медичного факультету, що завершили місячний електронний цикл "Невідкладної хірургії". Для порівняння якості отриманих знань ми проаналізували результати складання ліцензійного інтегрованого іспиту «Крок 2». Загальна лікарська підготовка» серед студентів основної групи, що пройшли ДН 2019/2020 роки та студентів групи порівняння, що навчалися за традиційними методиками на кафедрі 2018/2019 роки. Віртуальне освітнє середовище допомагає та підтримує медичну освіту, але не може повністю замінити традиційний навчальний процес.

Ключові слова: *дистанційного навчання, Moodle, ліцензійний іспит.*

The purpose of this work was to analyze the features of distance learning (DL) of students at the clinical department. To identify the advantages and disadvantages of DL, an anonymous survey was conducted on the Moodle platform among 56 students of the VI year of medical university who completed the monthly electronic cycle "Emergency Surgery". To compare the quality of knowledge, we analyzed the results of the licensing integrated exam «Step 2». General medical training" among students of the main group who passed DL 2019/2020 and students of the comparison group who studied according to traditional methods at the department in 2018/2019. A virtual learning environment helps and supports medical education, but cannot completely replace the traditional